

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 6/06

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Mazáka prerokoval sťažnosť Ing. O. B., P., zastúpeného advokátom JUDr. V. Š., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 133/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. O. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 133/95 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Prievidza prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 133/95 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. O. B. priznáva primerané finančné zadost'učinenie 60 000 Sk (slovom šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Prievidza povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Prievidza je povinný Ing. O. B. uhradiť trovy právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisíc tristo dva slovenských korún) na účet jeho advokáta JUDr. V. Š., P., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. septembra 2005 doručená sťažnosť Ing. O. B., P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal, že postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 133/95 bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ústavný súd uznesením z 10. januára 2006 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti okrem iného uviedol:

„Obraciam sa na Ústavný súd SR so sťažnosťou podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu v Prievidzi z dôvodov porušenia mojich práv, ktoré boli porušené nečinnosťou uvedeného súdu v konaní 7 C 133/95.

Porušenie mojich práv spočíva v nečinnosti Okresného súdu v Prievidzi, v súlade s čl. 48 ods. 2, Ústavy SR, ako aj čl. 38 ods. 2 Listiny zákl. práv a slobôd, ÚZ 23/1991 Zb., nakoľko ako občan mám právo na súdne konanie bez zbytočných prieťahov. Uvedené konanie prebieha viac ako 10 rokov, pričom zatiaľ nebolo rozhodnuté ani na prvom stupni.

Nečinnosťou Okresného súdu je mi spôsobovaná ďalšia škoda, nakoľko zaniknuté BSM o ktorého vyporiadanie sa v spore jedná sa neúmerne preťahuje a majetok ktorý je predmetom vyporiadania už neexistuje. Finančné prostriedky ktoré v súdnom konaní

žiadam, za účelom vyrovnaní podielov som mohol použiť na moje nevyhnutné potreby, ako sú zdravotnícke pomôcky a lieky.

Dňa 15. 12. 1992 som utrpel vážny úraz pri dopravnej nehode ktorú zaviniť iný účastník cestnej prevádzky. Zavinením inej osoby som sa stal plne invalidným, navyše bezvládnym odkázaným na pomoc iných osôb. Bývalá manželka ma počas môjho pobytu v nemocnici po zistení že môj zdravotný stav je vážny a nemenný okradla o veci patriace do masy BSM a o moje osobné veci patriace do môjho výlučného vlastníctva. Odsťahovala veci ktoré uznala za vhodné a opustila spoločnú domácnosť.

Všetky moje dôkazy preukazujúce moje tvrdenia sa nachádzajú v súdnom spise pod spisovou značkou 7 C 133/95.

Nakoľko som nebol spokojný s postupom súdu podal som sťažnosti, avšak vo veci sa aj tak riadne nekoná. (...)

V súlade s ustanovením § 50 ods. 3 zák. NR SR 38/1993 Z. z. sa ako sťažovateľ sa domáham primeraného finančného zadosťučinenia, v rozsahu 10.000 SK za každý rok prieťahov v súdnom konaní čo predstavuje za 10 rokov sumu celkovo 100.000 Sk, ktorú požadujem, vzhľadom na žalovanú istinu a dobu prieťahov v súdnom konaní. (...)

Zároveň navrhujem, aby Ústavný súd prikázal Okresnému súdu v Prievidzi v konaní vedenom pod číslom 7 C 133/95 konať bez zbytočných prieťahov.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 133/95 ústavný súd zistil, že sťažovateľ 16. júna 1995 podal okresnému súdu žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Okresný súd 27. júla 1995 zaslal žalovanej žalobu na vyjadrenie. Pojednávanie nariadené na 19. október 1995 bolo odročené za účelom mimosúdnej dohody.

Pojednávanie 5. decembra 1996 bolo z dôvodu neúčasti účastníkov konania odročené. Pojednávanie 9. januára 1997 bolo odročené za účelom mimosúdnej dohody.

Sťažovateľ 6. februára 1997 okresnému súdu oznámil, že medzi účastníkmi konania nedošlo k mimosúdnej dohode.

Dňa 5. decembra 2000 bola vec pridelená inému zákonnému sudcovi, ktorý zisťoval v peňažnom ústave stav a výšku záväzkov patriacich do rámca vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Dňa 18. apríla 2001 bola vec opätovne pridelená inému zákonnému sudcovi. Pojednávanie nariadené na 8. január 2002, 7. marec 2002, 11. jún 2002 a 6. august 2002 boli odročené pre ospravedlненú neúčast' účastníkov konania.

Okresný súd 27. januára 2003 vykonal obhliadku na mieste samom a vypočul sťažovateľa.

Okresný súd 4. júna 2003 požiadal o výsluch žalovanej dožiadaným súdom. Spis bol okresnému súdu vrátený dožiadaným súdom 10. októbra 2003.

Vec bola 13. októbra 2003 pridelená inému zákonnému sudcovi.

Výsluch sťažovateľa nariadený na 18. február 2005, 7. apríl 2005 a 19. apríl 2005 sa nekonal z dôvodov na strane sťažovateľa.

Sťažovateľ 3. mája 2005 doručil okresnému súdu vyjadrenie k podaniu žalovanej.

Vo veci nebol vynesенý žiaden rozsudok.

Ústavný súd konštatuje, že zo súdneho spisu vyplývajú tie isté údaje, ktoré uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každá osoba má právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré účastníkovi konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci

všeobecným súdom sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide s'ťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

a) Ústavný súd konštatuje, že v konaní ide o spor o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Takéto spory sú právne aj skutkovo zložené, avšak od účinnosti právnej úpravy (§ 143 a nasl. Občianskeho zákonníka) sa vytvorila stabilná judikatúra v týchto sporoch, ktorá obsahuje - metodicky - postupy pri dokazovaní, ako aj riešenie právnych otázok.

Pre rozhodnutie súdu vo veci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov je potrebné predovšetkým určiť okruh vecí tvoriacich jeho predmet, zistiť ich hodnotu ku dňu zániku manželstva a napokon rozhodnúť o jeho vyporiadaní. Pri oceňovaní vecí v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva ide spravidla o posúdenie skutočností, ktoré si vyžadujú odborné znalosti, a preto vyvstáva potreba ustanovenia znalca podľa § 127 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Faktickú zložitost' veci nie je však ani v takomto konaní možné vylúčiť a môže byť vyvolaná počtom a povahou vecí tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva, súhlasným alebo nesúhlasným stanoviskom účastníkov konania o veciach tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva, ako aj potrebou znaleckého dokazovania ich hodnoty ku dňu zániku manželstva.

Ústavný súd preto sčasti akceptoval stanovisko predsedníčky okresného súdu, ktorá priebeh a dobu konania odôvodňovala jeho skutkovou zložitost'ou. Ústavný súd však

nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali konanie trvajúce viac ako desať rokov bez jediného meritórneho rozhodnutia. Uvedenú námietku predsedníčky okresného súdu preto ústavný súd pri hodnotení okolností prípadu ďalej posudzoval s prihliadnutím na spôsob, akým okresný súd v priebehu konania postupoval.

V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že ani zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za priet'ahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (*mutatis mutandis* I. ÚS 47/96).

b) Z obsahu súdneho spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľ čiastočne prispel k predĺženiu doby konania. V istom období okresný súd vo veci nekonal s ohľadom na žiadosť účastníkov o poskytnutie lehoty na mimosúdnu dohodu. K opakovanému odročeniu pojednávania dochádzalo taktiež z dôvodov na strane sťažovateľa (neospravedlnená neúčasť na pojednávani, opakované žiadosti o odročenie pojednávania sťažovateľom, ktorý trval na osobnej účasti jeho právneho zástupcu pri výsluchu).

Ústavný súd zhodnotil tento stav a konštatoval, že neúčasť sťažovateľa na nariadených pojednávaniach ovplyvnila dĺžku konania, ale nie rozhodujúcim spôsobom, ako to vyplýva z vyhodnotenia postupu okresného súdu (c).

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd zistil zbytočné priet'ahy v konaní spôsobené nečinnosťou, ako aj nesústredeným postupom zákonného sudcu.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol v konaní nečinný bez toho, aby mu v postupe bránila zákonná prekážka podľa § 107 a nasl. OSP, v týchto obdobiach:

- od 22. novembra 1995 (sťažovateľ na výzvu okresného súdu reagoval na podanie žalovanej) do 5. decembra 1996 (dátum konania pojednávania),
- od 6. februára 1997 (oznámenie sťažovateľa, či došlo k mimosúdnej dohode) do 5. decembra 2000 (zmena zákonného sudcu),
- od 18. apríla 2001 (zmena zákonného sudcu) do 8. januára 2002 (dátum konania pojednávania),

- od 10. októbra 2003 (spis vrátený okresnému súdu dožiadaným súdom) do 18. februára 2005 (nariadený výsluch sťažovateľa).

Ústavný súd zistil, že okresný súd bol od 3. mája 2005, keď právny zástupca sťažovateľa predložil písomné vyjadrenie, vo veci opätovne nečinný až do dátumu rozhodovania ústavného súdu o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

V doterajšom konaní nebol vyneseny žiadny rozsudok.

Ústavný súd hodnotil postup okresného súdu aj z hľadiska vykonaných procesných úkonov.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení Spr. 1459/2005 zo 7. decembra 2005 okrem iného uviedla, že *„dĺžka konania je ovplyvnená predovšetkým procesným správaním účastníkov, nedostatočným plnením si ich dôkaznej povinnosti, objektívnymi skutočnosťami - zdravotným stavom účastníkov, ktorý bráni súdu postupovať vo veci promptne, povahou sporu v ktorom nie je možné súdu robiť úkony bez patričnej spolupráce účastníkov. Prieťahy v konaní nie je možné označiť za zbytočné a porušujúce právo sťažovateľa“*.

Okresný súd v konaní nepostupoval v intenciách § 100 ods. 2 OSP, v zmysle ktorého ustanovenia súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní.

Vzhľadom na povinnosť súdu ustanovenú v § 101 ods. 2 OSP pokračovať v konaní aj v prípade nečinnosti účastníkov konania nemožno ospravedlniť viaceré zistené obdobia nečinnosti okresného súdu aj napriek postupu sťažovateľa vzhľadom na jeho zdravotný stav.

Z uvedeného vyplýva, že nečinnosť okresného súdu, resp. postup okresného súdu, ktorý nesmeroval účinne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa v posudzovanom spore, je porušením základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 7 C 133/95 konal bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk s ohľadom, že *„uvedená suma by bola len čiastočnou kompenzáciou nahradzujúcou škody spôsobené nečinnosťou Okresného súdu v Prievdzi v súdnom konaní označenom v mojej sťažnosti“*.

Pri určení výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal aj zo zásad spravodlivosti, ktoré v podobných veciach uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je predovšetkým zmiernenie ujmy v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania.

Zistenú nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj súčasný stav konania vo veci, ktorý s poukazom na okolnosti spôsobuje sťažovateľovi stav zvýšenej právnej ako aj faktickej neistoty, nemožno podľa názoru ústavného súdu ničím ospravedlniť. Preto ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 60 000 Sk ako dovŕšenie ochrany porušeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri rozhodovaní o výške finančného zadosťučinenia zohľadnil predovšetkým konkrétne okolnosti a povahu prípadu, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti. V tejto spojitosti ústavný súd prihliadol na podiel sťažovateľa na doterajšej dĺžke konania.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešného sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania 5 302 Sk za dva úkony právnej služby, ktoré považoval za účelne vynaložené trovy konania pred ústavným súdom, spolu s režijným paušálom za tieto úkony (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).